

Klastry – nowoczesna specjalizacja województwa podlaskiego?

ŁUKASZ PROKORYM

Marszałek Województwa Podlaskiego

Podlaskie, od czasu reformy administracyjnej z 1999 roku, zdążyło obrosnąć siatką różnorodnych skojarzeń. Wiele osób bywa zaskoczonych faktem, że region ten jest nie tylko rezerwatem przyrody, ale także miejscem, w którym rozkwita przemysł *high-tech* oraz prężnie działają nowoczesne firmy z branży informatycznej, metalowej, biotechnologicznej, budowlanej czy mechatronicznej. Na przestrzeni ostatnich dwóch dekad województwo podlaskie w coraz większym stopniu stawia na rozwój zaawansowanych technologii i produktów o wysokim stopniu innowacyjności. Jaką rolę w tych procesach odgrywają podlaskie firmy? Dlaczego klastry są tak istotne w wydobywaniu gospodarczego i wizerunkowego potencjału regionu?

Województwo podlaskie przez wielu kojarzone jest głównie z obszarami cennymi przyrodniczo, takimi jak Puszcza Białowiecka, Bagna Biebrzańskie, Puszcza Knyszyńska, ale też z rolnictwem i ze zdrową, naturalną żywnością. Jako mieszkańcy województwa jesteśmy oczywiście dumni z faktu, że posiadamy takie tereny i że przyciągają one uwagę. Dokładamy też wielu starań, żeby zachować je dla przyszłych pokoleń. Nie odcinamy się od tych skojarzeń, bo są przecież czymś pozytywnym. Jednak naszą rolą jest również wychodzenie poza stereotypy i obiegowe opinie. Województwo podlaskie posiada swoją historię i tradycję kulturową, ale obok nich istnieją także

stale rozwijające się, innowacyjne podlaskie przedsiębiorstwa, które w swojej ofercie mają nowoczesne maszyny i urządzenia, rozwiązania technologiczne, informatyczne i organizacyjne. Przeszliśmy naprawdę długą, czasami wyboistą, drogę rozwoju gospodarczego. W 100% wykorzystaliśmy szanse i możliwości, które stworzyło wejście Polski do Unii Europejskiej. Poradziliśmy sobie też w sytuacji, kiedy konieczne stało się odejście od koncepcji regionu traktowanego jako „Brama na Wschód”. Nasze firmy eksportują swoje towary do kilkudziesięciu krajów świata, a 75% z nich trafia na rynki państw Unii Europejskiej. W ten sposób powstają wyjątkowe marki Podlaskiego,

rozumiane jako produkty i przedsięwzięcia wysokiej jakości, a jednocześnie symbole sukcesu podlaskich firm i organizacji, które – ze względu na jakość i unikatowe walory – mogą stanowić wizytówkę regionu zarówno w kraju, jak i poza jego granicami.

Powiązania klastrowe, które są czymś w rodzaju regionalnej specjalizacji województwa podlaskiego, pozwalają zmniejszyć koszty transportu oraz znacząco ułatwić i przyspieszyć wymianę pomysłów i produktów. Pełnią funkcję koła zamachowego innowacji – sąsiedztwo firm z branży i ich współpraca zwyczajnie się opłaca.

Oczywisty jest fakt, że przedsiębiorstwa, umacniając swoją pozycję na rynku, konkurują ze sobą. Niemniej już w XIX wieku ekonomiści zauważyli, że koncentracja i współpraca firm produkcyjnych w poszczególnych obszarach przemysłowych przynosi korzyści, takie jak: większa aktywność gospodarcza obszaru, poprawa produktywności przedsiębiorstw, a także lepsze warunki pracy. Słaba konkurencja wynikająca z rozproszenia geograficznego co prawda obniża koszty, ale za to skutkuje gorszym dopasowaniem pomiędzy organizacjami a zatrudnionymi w nich osobami. Powiązania klastrowe, które są czymś w rodzaju regionalnej specjalizacji województwa podlaskiego, pozwalają zmniejszyć koszty transportu oraz znacząco ułatwić i przyspieszyć wymianę pomysłów i produktów. Pełnią funkcję koła zamachowego innowacji – sąsiedztwo firm z branży i ich współpraca zwyczajnie się opłaca.

Najlepsze klasy to te, które powstały w sposób naturalny, spontaniczny. Z taką sytuacją mamy

do czynienia w województwie podlaskim, gdzie na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat utworzono 13 grup przedsiębiorstw (choć nie wszystkie przetrwały próbę czasu). Największe z nich to Krajowe Klasy Kluczowe (KKK): Polski Klaster Budowlany oraz Evoluma Klaster Przemysłowy, zrzeszający firmy z branży metalowej. Oprócz nich swoją obecność zaznaczyły takie organizacje, jak:

- Fundacja „Klaster Polskie Jachty”,
- Grajewski Klaster Przemysłowy,
- Klaster Instytucji Otoczenia Biznesu – BiznesKlaster,
- Klaster Technologiczny InfoTech,
- Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej „W Sercu Natury”,
- Klaster Turystyki Wiejskiej „Dziedzictwo Kultur i Smaków”,
- Klaster Uzdrowisko Supraśl,
- Podlaski Klaster Bielizny,
- Podlaski Okręg Spożywczo-Przemysłowy,
- Północno-Wschodni Klaster Ekoenergetyczny,
- Północno-Wschodni Klaster Edukacji Cyfrowej.

Evoluma Klaster Przemysłowy (dawniej Klaster Obróbki Metali) od 17 lat zrzesza przedsiębiorstwa działające w branży metalowo-maszynowej w zakresie usług, produkcji i handlu. To największy klaster przemysłowy w Polsce, posiadający 26 partnerów strategicznych. Wśród 130 firm członkowskich znajdują się krajowi i europejscy liderzy branży metalowo-maszynowej, o dużym potencjale rozwoju we wdrażaniu innowacyjnych projektów i technologii. Klaster Evoluma skupia ponad 14 tysięcy zatrudnionych osób, a zrzeszone w nim firmy są obecne na 100 rynkach eksportowych, generując każdego

roku kilka miliardów złotych przychodu. Wśród członków Evolumy 66,7% stanowią małe przedsiębiorstwa, 22,9% – średnie, a 13% – przedsiębiorstwa określane jako *mid-cap*, czyli „spółki o średniej kapitalizacji” – podmioty zatrudniające nie więcej niż trzy tysiące pracowników, niebędące MŚP ani małymi spółkami o średniej kapitalizacji.

Zrzeszenie firm klastrowych obejmuje specjalizacje technologiczne, takie jak: druk 3D, produkcja części i narzędzi, projektowanie i prototypowanie, automatyzacja i robotyzacja, konstrukcje stalowe i spawanie, obróbka materiałów nieżelaznych, digitalizacja procesów technologicznych. Współpraca z klastrem daje szereg możliwości kooperacji przemysłowej na wielu płaszczyznach. Należą do nich: usługi, robotyzacja i cyfryzacja, produkcja kontraktowa, produkcja przemysłowa, badania i rozwój, akredytowane laboratoria badawcze, obróbka metalu, wytwarzanie addytywne. Istotne są także możliwości produktowe: elektronika przemysłowa, implanty medyczne, wyposażenie warsztatu i biura, naczepy niskopodwoziowe, pojazdy przemysłowe wysokiej mobilności, projektowanie oraz wykonawstwo maszyn i urządzeń. Jednym z produktów Klastra Evoluma jest platforma kooperacji przemysłowej www.erfq.pl, która umożliwia kupcom publikowanie zapytań ofertowych, przeglądanie i wybieranie ofert, a dostawcom – składanie konkurencyjnych propozycji oraz tworzenie profili i wizytówek technologicznych.

Warto podkreślić, że działalność klastrowa pozwala uporządkować i ujednolicić wizerunek gospodarczy województwa podlaskiego oraz działania promocyjne podejmowane przez Samorząd Województwa Podlaskiego, zwłaszcza

w sytuacji, w której da się odczuć pewien dysonans (skądinąd całkowicie zrozumiały) i różnice między stanowiskami różnorodnych grup przedsiębiorców. Część z nich postuluje, by podkreślać takie cechy regionu, jak: przyroda, naturalność, występowanie terenów cennych przyrodniczo, co wzmacniałoby obecny już w reklamach (np. branży rolno-spożywczej czy branży turystycznej), nieco tendencyjny przekaz o Podlaskiem. Zupełnie innych akcentów promocyjnych i wizerunkowych oczekuje branża informatyczna, która dynamicznie zwiększa swój potencjał w regionie. Jako Zarząd Województwa Podlaskiego staramy się uwzględniać te oczekiwania. Stawiamy na współpracę z klastrami, umożliwiającą generowanie nowych pomysłów i koncepcji związanych z rozwojem regionu.

Działalność klastrowa pozwala uporządkować i ujednolicić wizerunek gospodarczy województwa podlaskiego, balansujący między akcentowaniem walorów przyrodniczych a osiągnięć technologiczno-przemysłowych. Jako Zarząd Województwa Podlaskiego stawiamy na współpracę z klastrami, umożliwiającą generowanie nowych pomysłów i koncepcji związanych z rozwojem regionu.

Kolejnym Krajowym Klastrem Kluczowym (od 2015 roku) w województwie podlaskim jest Polski Klaster Budowlany. Początkowo integrował on głównie firmy podlaskie, a potem stopniowo zwiększał skalę oddziaływania, stając się klastrem ogólnopolskim. Obecnie zrzesza 436 podmiotów, w tym: 377 przedstawicieli sektora MŚP, 47 dużych przedsiębiorstw, a także instytucje otoczenia

biznesu i parki naukowo-technologiczne. Klaster współpracuje z pięcioma regionalnymi uczelniami wyższymi. Uczestniczy też w projektach wspierających innowacyjność i zwiększających udział firm w międzynarodowych rynkach zbytu, m.in. w „Regionalnym projekcie w zakresie budowy potencjału regionu PPO”. Jego liderem jest Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, a wśród partnerów, poza Polskim Klastrem Budowlanym (jednocześnie występującym w roli Lidera Inteligentnej Specjalizacji „Ekoinnowacje”), znajdują się: Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Podlaski Fundusz Ekosystem Dolina Rolnicza 4.0, Centrum Promocji Innowacji i Rozwoju oraz Fundacja „Technotalenty”. Główne działania w ramach projektu obejmują: utworzenie obserwatoriów inteligentnych specjalizacji, badania przedsiębiorstw z branży budowlanej, szkolenia, warsztaty, spotkania eksperckie oraz wizyty studyjne. Kolejnym projektem jest „Podlaski Przemysł 4.0”, o wartości około 100 mln zł, skupiający się na następujących przedsięwzięciach:

- inwestycja budowlana o funkcjonalnościach produkcyjno-magazynowo-logistycznych wraz z przestrzenią biurową oraz infrastrukturą BIM, OZE i systemami IT,
- przestrzeń do pracy w systemie *co-working*,
- kompleksowy system współdzielenia zasobów wraz z niezbędnym wyposażeniem, np. maszyny wykorzystywane w branży budowlanej,
- usługi doradcze w zakresie dostosowania technologii, cyfryzacji, możliwości pozyskiwania funduszy na rozwój i inwestycje, a także diagnoza potrzeb szkoleniowych,
- sprofilowane usługi szkoleniowe.

Jako Zarząd Województwa Podlaskiego jesteśmy otwarci na współdziałanie ze środowiskiem gospodarczym. Planujemy również szereg istotnych inwestycji w infrastrukturę, które będą sprzyjały rozkwitowi podlaskich przedsiębiorstw.

Budowanie płaszczyzny współpracy podmiotów z danej branży to chyba jedyny sposób na to, żeby skutecznie walczyć o umiędzynarodowienie działalności podlaskich przedsiębiorstw oraz funkcjonowanie i osiąganie satysfakcjonujących wyników finansowych na rynkach, gdzie zderzamy się z konkurencją silnych, światowych marek.

Mocną stroną Podlaskiego jest dobrze wykształcona kadra pracowników i lokalizacja. Jako region znajdujemy się na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych, które łączą północ z południem Europy. Stanowimy zatem doskonałe miejsce dla firm, które chcą rozwijać swój eksport w kierunkach wschodnim i południowym. Jednocześnie województwo podlaskie oferuje atrakcyjne tereny inwestycyjne.

Możliwości tworzenia inicjatyw klastrowych istnieją w wielu sferach życia gospodarczego – od medycyny, po energetykę. W mojej ocenie, budowanie płaszczyzny współpracy podmiotów z danej branży to chyba jedyny sposób na to, żeby skutecznie walczyć o umiędzynarodowienie działalności podlaskich przedsiębiorstw oraz funkcjonowanie i osiąganie satysfakcjonujących wyników finansowych na rynkach, gdzie zderzamy się z konkurencją silnych, światowych marek. Chodzi nie tylko o pozyskiwanie nowych klientów, ale także

zwiększanie swoich zdolności produkcyjnych i rozbudowę zaplecza badawczo-rozwojowego. Nie da się tego dokonać bez silnych powiązań pomiędzy firmami z naszego regionu, uczelniami, władzami samorządowymi i administracją rządową.

Stale zmieniająca się sytuacja międzynarodowa wymusza na nas elastyczność i zwiększenie dynamiki różnych działań, w tym reagowania na zmiany kierunków rozwoju podlaskich firm. Chcę podkreślić, że klastry są w tym

kontekście niezwykle istotnym partnerem gospodarczym Samorządu Województwa Podlaskiego. Ich dalszy rozkwit oznacza tworzenie nowych miejsc pracy i poprawę dobrobytu mieszkańców, a także wyzwolenie ukrytego potencjału gospodarczego naszego regionu. Dlatego pragnę zapewnić, że nadal mogą liczyć na nasze wsparcie i wszelką pomoc w działaniach mających na celu rozwój regionalnej gospodarki. Ich rola jest niezwykle istotna, co doceniamy i za co dziękujemy. ■

O AUTORZE

Łukasz Prokorym – prawnik i samorządowiec. 7 maja 2024 roku został wybrany przez Sejmik Województwa Podlaskiego na Marszałka Województwa Podlaskiego. Ukończył studia prawnicze i doktoranckie z zakresu prawa na Uniwersytecie w Białymstoku. W 2014 roku zdał egzamin na radcę prawnego i od tego czasu – do wyboru na marszałka – wykonywał ten zawód. W latach 2014-2018 pełnił również funkcję adwokata kościelnego w Sądzie Metropolitalnym Białostockim, a od 2021 roku posiada uprawnienia doradcy restrukturyzacyjnego. Zasiadał w radach nadzorczych spółek: WOSiR Szelment (członek rady), Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami w Suwałkach oraz Stadion Miejski w Białymstoku (w obu jako przewodniczący rady). W latach 2018-2024 był Przewodniczącym Rady Miasta Białystok. Jest Członkiem Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej oraz Rady Konsultacyjnej Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. We wrześniu 2024 roku został powołany na Członka Komitetu ds. Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej. Żonaty, ma dwoje dzieci. Jego hobby to żagle i narty.

Partnerzy

